

Jacob ben Moses, ha-Levi

(4)

שאלות ותשובות מהרי"ל

לרבינו יעקב מולין זצ"ל

יוצא לאור על פי כתבי יד ודפוסים
עם שינויים נסחאות, צווג מקורות, הערות, מפתחות ומבוא

על ידי
הרב יצחק סץ

מפעל תורה חכמי אשכנז
מכון ירושלים • תש"מ

סימן לא

א ומה ששאל אחי אם יש למוג' לארוח¹ תורך י"ב חדש, מהר"ז כתב א) באלפי² דשלוח מננות אין לך שאלת שלום גדול מזה, ואם כן תפshoot מיניה אסור למאי דנהגינה דין שואלי בשלום אבלם אף' שבת³.

← ב ולברך שהחיבו בין המצריים כתוב בספר חסידים⁴ דלא. ונראה לע"ד כגון מליחא דאפשר לדוחוי פירוי או מלובש, אבל אי מיקרי פדיון הבן אין מהמיצין את המזווה או הברכה, וצ"ע ב)⁵.

ג ויום שמת בו אביו אם יש להתענות באדר הראשון או השני, על דבר זה שאלו את רבותינו באושטריך⁶ ולא הושווה דעתם, יש שהורה בראשון ויש בשני.

אני איני כדי להזכיר אלא דיש קצת להביא ראייה מפרטת משה רבינו ע"ה דמתענין בראשון, כי אותן הימים כתוב בה"ג. ושמא אמר וכי הוה עובדא דשנה מעוברת היהת ונפטר בראשון. איברא לאו כי הוה דבادر הסמור לניטן נפטר, דילפין פטירו בו באדר מיזהעם עלו מן הירדן בעשור לחדש⁷ פ"ק דקיושין⁸. וכן ליתדו בו באדר הסמור לניטן פרק קמא דסוטה⁹, דמניא ג' חדש מיום לידתו עד ו' בסיוון יומן תורה אלבא דרבי אחא בר חנינה, ולרבי חנינה בר פפי היה באדר הראשון יומן לידתו, מכל מקום פטירו באדר הסמור לניטן כדיעיל.

וזה ראייה דבנדרים הילך אחר לישון בני אדם¹⁰, והאי כנזר דמי, דסתמא, אדר הראשון אליבא דרבי יהודה סוף פרק קונס י"ז¹¹ דבשטרות כתוב אדר סתמא, ורקימה לנו כוותיה לגבי

א) כרונ"ס: קרן, כתין תלפסי, זלקט יוסר: מכר"ס (ט"ל מס' 16) עיין הצעמות סס) כתין כתין תלפסי, נס. וכן: כתין תלפסי, זיכר"י וינל 77: כתום תלפסי, ועיין סערת 3.
ב) זיכר"י זיכר"י פ. חסר מילט "וליע"ן".

או"ח סי' מקנא אותן יא. ולענין אם שכח וברך על פרי חדש בורא פרי העץ אם יברך שהחינו, עיין חז"ו כה"ג דפוס קושטא (שנות תש"ג) סי' לד וללה.

שיער ג: רמ"ה; מ. עמוד 12 סי' מ; א. 74 דף 57, א; ב. מ. דף 19 סי' מא; לקט יוסר ח"ב עמוד 98.

7 מהר"ם ס"ל ומהר"ש, מובה בשוויה מהר"י ברונא סי' קזג וקצת, ויש שם ט"ס, ע"ש.

8 בכ"י א. 74 כתוב "בהלכות גוזלות", ולא מצאתי שם באדר א, ולJKLMן בס"י קו נחוב רבינו נהג עלמא באדר ראשון כ"ר, ובתב"ד על אחד מהגדלים (הוא מהר"ל) כתוב "כתב עוד ראייה מאחד שכח ורשם כל הימים כי". לפיכך נר' דצ"ל כאן [במנ[הגן]גי].

9 יהושע ד, יט.

10 לח. א.

11 יב. ב.

12 נדרים ל. ב.

13 שם סג. א.

סימן לא, פטיף א: רמ"ה; מ. עמוד 26 סי' נת; פ. עמוד תנדר על הגלוין; א. 74 דף 56, ב; לקט יושר ח"א עמוד 157.

1 שקרונו שענקיין, באර היטב יור"ד סי' שפה סי' ג.

2 שהוא אבל על אביו או אמו.

3 בסוף מס' ק, כ"כ בלקט יושר ח"א עמוד 157 ד"ה ושמע, ולא מצאתי. עיין הלווי גרסא כאן אותן א. ונראה שהוא הו"ט אלפא המודבא ע"י חכמי אשכנז, עיין אוצר הגדרלים ח"א עמוד קנא.

4 עיין רמ"א או"ח סי' תרצה טעם ג. ט"ז שם סי' ג, מג"א ס"ק יב, פמ"ג, ומשנה ברורה סי' כא.

שיער ב: רמ"ה; מ. עמוד 9 סי' לג; פ. עמוד תנדר על הגלוין; מ. דף 84, א; ב"י או"ח סוף סי' מקנא בשם תשובה אשכנזית.

5 סי' תחתם.

6 בספר מהר"ל ה' ט' באב בחוב "אמור מהר"י סג"ל טוב למונע מלברך זומו על שם פרי חדש כל בין המצריים כדי לכעת שמחה". ועיין בד"מ

(6)

Judah ben Samuel

=

ספר חסידים

שחיבר

רבינו יהודה החסיד

עמ

פירוש מדברי רבי סעדיה הלאוונה
רבי דוד גראנגור ורבי דוד אפטרוד

ברית עולם

מאת רבי זקנים יוכף דוד אולאי

מקור חסד

מקורות ציונים ופירושים

מאת

ראובן מרגליות

הוצאת מוסד הרב קוק, ירושלים תש"ז

אל החכמים ה'י
חוותא [ג'] ולאו א'
תתמא אדם ש
ברוך ז'

שלא ראה דבר
ושמע שנמנפש
(שבירך ברכה ז'
דארודם סמן).
תתמב לא ית
בגונ א'
במקומו זוקף ב'
תתמבג זקן או
לבתו

לו בן לעצמו
בן אני מברך ז'
תתמד מי ש'

תתמה מי ש'
זהה ז'
חווש על הוכו
לו. ואמ צדיק ז'

תתמבג. אפיילו ז'
פעפו ז'
רהתנו דיבון הלן ז'
ואנ זה ברכות לגב
על טובת חבריך ז'
דרכותם או פדייהם
אותו ולא ראיית
גראה של איברך

זרושן ח'א ע' ז'
התנמא. (א) מו'
ותហוא
תתמבג. (א) ע'
אין ז'
התמד. (א) ע'
שוכר
יאמר לו חילו

יעין אם הגזית כלו כהלכה ילך ואם לאו אל יצא [א]. אדם שבבל יום מהעטף בטלית בהבנויים אם נפק אחד מציצתו של יברך ויתעטף بلا ברכה [ב] יוכל ללבשו ללא חשש שעטנו (א) כי טליתות שלנו אין בהם שעתנו.

ענני תפנות וענני ברכות כתובים כאן

תתלת כל התפלות והברכות תקנו בלשון רביכם [א] שאלו נתקנו בלשון יתיר נראים כאלו לשוא, כי איך יתכן שהעבד יאמר אשר בחרבי מל העם ורומני מכל לשון וקדשני במצוותיו, וכבר בשורתה מתוקנת בלשון רבים או אין קשה, וכן אם היו מברכים שחתינו וקייתנו למון הזה איך יתכן למורי נפש שמת לו מת בו ביום לברכן [ב], ואיש אמר (א'וב ג' כ') למה ניתן לעמל אוור והיים למרי נפש, ואיך יאמר מי שולא מר נפש ברוך שחתינו וקייתנו וגינעני לזמן הזה אבל כשיאמר שחתינו וקייתנו וגינעני לזמן הזה לא בשבilo בלבד אמר אל בשביל אחרים [ג].

7 תחת יש חסידים מחסידים הראשונים שלא היו אוכליט שום פרי חדש בין יין בתמונה לט' באב [א] כי אמרו איך נברך שחתינו וקייתנו וגינעני לזמן הזה. ויש מביכים על פרי חדש שנזרדנו להם (ב) בשבות שבין יין בתמונה לט' באב.

פירוט

תתלה (א) ר'יל דאם היה מזוין לתכלתו אף אם היה טלית של שטן ולhitah של צמד לא היה תשש שפטנו וככלאים במציאות מותר אבל עצמוני שופטך או' מציצתו ייש תשש שפטנו לנו כתוב שאעפ'יך אין להוש בטליתות שלנו.

ברית עולם
חתום. שלה הוא אובלם שום פרי חדש בין יין בתמונה וכו' כן כתוב רבינו אהלי זיל אפיילו בשבותות שבינות ועמיש אמי בעני בספר הקמן חיים שאלה סי' כ"ד. וברביה ורבינו אפסרך לרוש דס"ש בירטיא של ספדיימוכרי בגנות הדהדים האלה אסילו בשחת לא היו מבחים וכדרבי רבי נח אריה זיל אהיל כתוב דיש מברכים בשחת. ומ"ש בחוים טעל סי' ח'ונ' זט' החסידים כתוב דיאמרו בשחת לייסנא קייטה גיא ובונוני לטרו רחביבך. סבראה זו דיש הכרבים.

מקודח

תתלה. (א) ע' אוית סי' י'ג סע' ב. (ב) שם סע' ג' ברמיה ודוקא בשחת שאין יכול למתן ומתביחס לישב בלא ציצית וע' בבא antis שם שחל לפי מה שהוא אדם אם הוא מתביחס. תתלו. (א) מלבד ברכת שעשה לי כל צרכי שלא פבעו שעשה לנו כל זרכנו זאה בהגהותי לעיל סי' תניא. (ב) מה מאור זאבן זאבן קהגבאי סי' תקניא סי' מ"ב (רמיה), ובעהג' מהותה יד שאול שם זאקן מאן דאית וכך בשורתה מהריל סר לא, וע' בנחל אשבל סהיל ברכות גולאג און ג. ובשע' אוית סי' רכיב מותה אשתו בלהלה כרך וכרכ' ובטוין אוית סי' תרע"א סק' וזה ונודע ביהודה תניאו אוית סי' קמ"א ובעהג' משנית מהמה קייט' חיב יו"ד סי' ס"א. (ג) מוכחה שיטול לך על הכלל אף שאין משתחף עליהם וכי' במג'א סי' תקפסיו סק'ינו גבוי יומן צום תעניתו.

תתמן. (א) ע' אריה סי' תקניא סי' י'ג טו' סי' סק' י'ז ומג'א סי' מ'יב, וע' שורית אבני גוז אריה סי' תכ"ה. (ב) מזור שיש קצר בזוזה לאכול מכל פרי חדש עין טו' אוית סי' רכיבן מירוסלמי קדושין פס' זעתי אוד ליתן דין וחשבון על כל שראת עינו ולא אכל. סי' רכיבן תלוד שמעתואה וטומאה ליה פריטן ואכיל בהון מכל מלא חזה בשוחט, וע' ר' אלעוז תשש להרא שמעתואה וטומאה ליה פריטן ואכיל בהון מכל בעל חרומות בשנטט מօפר פס' זעתי מזאהות ר'יא הגול ותחשכ' סי' שכ' ולקט יושר לתלמייו של

אל ההכמים היה לכם לבך שהחינו כשריהם אותו דבר. יהודא כשראה קרא חדתא [ג] ואלו אמרו לא כי אלא כסאלו [א].
תתמא אדם שנאמר לו שמווע שעריך לבך עלייה הטוב והמטיב או שהחינו או ברכך דין אם אין אחד גניד נאמן או שמע שמווע בעלה מאן מגיד שלא ראה דבר לא יברך [א] או אפי' אם שמע מפי נאמן כgon רואבן שגול ממן ושמע שנטפש הגולן וישיב הכל אל יברך עד שישיב לו, ומעשה דעביד אברם (שבירך ברכה [ב] קודם שידע בודאי שהוא השותה היא רבקה המיעודה ליזחק) אונבאה דבריהם סמך.

תתמא לא יתחייב אדם ברכך אתה ה' עד שיחשוב בלבו על מה יש לומר וברכתה כגון אם והתול לומר ברכך אתה ה' ויחשוב לומר פוקח עורדים לא יאמר במקומו זוך כופפים [א].

תתמא ז肯 אחד היה בעיר אחת ובנו בעיר אחרת נשולד לבנו בן וכן נשולד לבתו בן היה מביך הטוב והמטיב. אמרו לו הלא לא אמרו אלא אם גילד לו בן לעצמו, אמר אפי' גילד לצדיק בן ואני אודבו מפני צדקותיו אם גילד לו בן אני מביך [א].

תתמא מי שבאה לו בשורה טובה שנולד לו בן לא יחויק טובה למבשו עד שיברך תחלתה למי שחנו בבן זכר [א].

תתמא מי שיעד להגיד בשורה טובה לחבירו אם מצאו במרחץ או במקומות הטומנות וזה יודע שאם יגידי לו מיד יברך והוא אמר ברכך ה' כגון שהשומע איננו חשש על הוכרת שם שמיים במקום הטומנות יתמיין עד שיצא וירוחז ידיו ואו יאמין לו. ואם צדיק הוא יאמר לו מיד בשיבא וכשיצא יברך.

ברית עולם

תתמא, אפילו גילד בן לצדיק ואני אורה וכו' התמ' (א) ריל שטוביים שחוויב ברכתם שטעמו כי היכי דאסחת דבריך ביהך רחפננא דיהבון לנו וכו' הג' יכול לברך הטובותחסיב אכילה ווקא. ואין זה ברכה לבטהה כי זה דרכך שבח והודאה על טובת חבריך שטטה בה כביש הסוה אית טיטן ריאיס כל מאן ראמר בריך יתמנא דיהבון לנו והבא דרכותה או עזיפא פינה דמברך על הטובה שפקל הווע זטמי מן הטובה הווע שטטב לתביריו באתבויו אותו ולא ראיתי לאחרוגים שהביאו דין זה רק הרוב כנהיג כתוב לעין בכמה סימני ס' זה ועל כן נראה שלא יברך בשם ומולכותו.

מקור חסד

הדוון חי' קיין [ג] פירדזון מי ע"ז.
התמא. [א] מובא במג'א סי' רכיב סק"א. [ב] יעוז בסי' מורה וקדושה סי' רכ"ג שכח לברך והביא ראיית מליעזר ולא העור ע"ז רכיבינו.

תתמא. [א] ע' ברבות י"ב א פתח ברchromא וסימן בושברא וכו'。

תתמא. [א] ע' אוית סי' ריאיס סע' ד בתגיה שאם אחד מביך הגומל על טובת חבריו ששם בה אין זו ברכה לבטהה.

תתמא. [א] ע' גורדים ל"ב שלא יקודם ברכת קונה וצ"ע בשבת קי"ט אשדר שוביית וברוך המקום וכו' (רמ"א), ובכ"ה מג'יא סי' ריל סק"ו דמי שאיל אסיה אמר לו תחילת ברוך תהיה ואחיך הודה לך להשית וע' עקר הדיס אורי' סי' ט"ז אותן לו.

שוו"ת

בית יהודה

חלק ראשון

שאלות ותשובות על ארבע חלקי השולחן ערוך
אשר השיב כהלכה מוריינו ורבינו הגאון המפורסם
בקי בכל חדרי תורה גדול מרבן שמו
רבי יהודה עיליאש זצוק"ל
בעל המחבר ספר מטה יהודה, שבט יהודה,
לחם יהודה ועוד

נספח אליו ספר דיני מנהגי אריגיל (אלגיר)
כפי שקבלם מרבו המובהק
רבי רפאל ידידיה שלמה צרור זצ"ל

מהדורה חדשה ע"פ דפוס ראשון
בתוספת מבוא, מפתחות, מראי מקומות, הארות וציונים

הוצאת מכון בני יששכר ירושלים
שנת תש"נ ירושלים טובב"א

להוליכו ביו"ט שני למקומם הקבורה אפילו לא יגעו בו ביום¹.

ב נוהגים לומר צדוק הדין וקדיש בי"ט ב' כפסק הש"ע ביד סי' ח"א ודרך מורי ז"ל לעולם לילך אחר הש"ע וכמ"ש המגיה ז"ל בתשוכות ספר יcin וביעז סי' כ"ז ואירוע מעשה באשה אחת שנקברה כ"ט אחרון של פסח וההור קצת רוחצים שהיו חכמים בעיניהם שלא לומר צדוק הדין וקדיש ושם מורי ז"ל והקפיד הרכה על זה. וכן בענין ההקפה שעושים למת סמון לקבורה עושין כ"ט ב' כמו בחול.

ג שמעתי מורי ה רב ז"ל דנווהgin להחמיר בכךן שלא להוציא שכר לתהנים בחש"מ דהינו אתקתי"ר דכיוון שיודען השיעור קודם י"ט כמה ימים ישתו בשريطן או אם יגיע גמר בישולם במועד פרידמן קודם כדי שלא יכוונו מלאכתן במועד והחבירו עליהם הראשונים ז"ל בזה מפני שבני המדינה בסთם אין בני תורה ויבאו להקל בעיקרי האיסורן. ואירוע מעשה באחד שריצה לשעת אתקתי"ר בחש"מ והקפיד מורי ה רב ז"ל אפילו היה דבר האבר אלא שיש קצת קולא במה שיעשה בפרדס שהוא בצינוע וליכא ודאים.

ד נוהגים בכךן להחמיר שלא להסתפר אותן שהם מותרין מן הדין בחש"מ כגון גגון הבהיר מדינת היהם ובcitת השבה כו' מפני שאין בעלי תורה מסרכו ומדמו מלטה למלה לא רק החמיין עליהם הראשונים ז"ל ואיסרו להם וכי שמסתפר בחש"מ קונסן אותו בנידוי או מלקות.

סימן ו'

שייך לדין ט"ב:

א) נוהגים בכךן לברך שהחינו בשכוב בזמנם בין המצריים. +
וגם שמעתי מורי ז"ל דה"ה דיום ר'ח' דין כשבה¹). ונוהגים שלא לשחות מര'ח' אב עד התענית אלא דוקא ביום שיש לכבוד שבת ואין לקחין בשיר אלא בזמן שבשבת דוקא ואלו יותר²). וכן לענן אישור תספרות נוהגנים אישור מר'ח' ואפילו ביום שיש קודם ר'ח' אין כולם שווין יש נוהגים מ"ז בתומו.

סימן ז'

בענייני הטרפויות והגנולה אליהם:

א) נוהגנים בכךן טירכות כפלות נוספת על הכפלות הנזכר בש"ע סי' ל"ט והם אם נחפשתה הסrica

1) הגאון ר'ז כתוב בס"י הckerיו סי' א אם יכולם להגין לשם ולכך בו ביתם.

2) בכ"י החדר"א במורה באציג את ר'ג' בר'ח' אב נהגנו לאכול קשר לכבוד ר'ח'.

3) בוגני דבר שכיח שקונים הרכה בפעם אחת

דאפשר לעמර עלייו ולבדוק בನחת כל חלקי התבשיל וולדאות אם יש חתים ושערומים וממלא כודקין אותו אם הם מבורקות אלא אכן לסfork על בריתתנו דאפשר דלא יבדוקיפה או מטעם שאין Ago בקיים בבדיקה והויל כספק הבא מהמתחרון ידעה לא מיקרו ספק ולא דמי לנאבד או נשף כנעל"ר ונ"מ שיש לאסור גם הכלים דחשבי להו לחיטים כאלו מבורקות ודאי וכן כן עשו משעה³). אמן אם אידיע במעשה שהיה שבישלו הרכה תרגولات בקדירה גודולה שהיו מבשלין שלש או ארבע מתחללה ונותלן אותו וחזרין ומבחליין ג'כ' אחרים לפי שהיתה לבעל הבית שמחת ליתת בת והויל שלוחין מנות לקורביהן ואירוע שא' מצא מתרנגולות השולחה אליו חמשה או ששה גרעיני חיטים והיתה מציאתם לאחר עברו יום ולילה מעת השילוח ובאותו יום חזרו ובבישלו חרנגולות אחותה קדרה שעדיין לא ידעו במצוות החיטים והאיש הזה המשיב בהפוף חכם א' והחכם הנזכר בשומו ריבוי החיטים שלל את פ' לוי' השלך הכל לאיבוד וכשהרצחה הדברים לפניו לשאול על חרנגולות שנתבשלו אחר כך כים אמרנו שלא היה לו למורה הנזכר לומר להשליך החיטים קודם שרואה אם הם מבורקות שאלו היו מבורקות היו נאסרכן כל המטבחין וקדירה עצמה כהן מעה לעת כי נוהגן להחמיר בדבר הנאסר במשחו שחזרו ואודר במשחו כרכחיבנה לעיל סי' י"ד אבל עכשו דלא נודע אם הם מבקעות ע"פ שאנו אוסרין תבשיל ראשון מטעם חזקה מ"מ איינו אלא ספק וכולי הדאי לא אסורין אף בתעדוכות שני ולזה הסכים מורי ה רב ז"ל. והוסיף נופך דחרנגולות שנתחלקו באותה לילה ועדין קיימות וספק אם נחכשו אחר אותה החרנגולות שנמצאו בה החיטים או קודם דמספק אין לאיסור ותלין להקל דמקודם נתבשלה שעדיין לא נאסרה הקדרה.

סימן ה'

פרטים השיכים ליום טוב וחוש"מ:

א) נוהגנים בכךן לקבור המת ב"ט ראשון ע"י עטמן וכן עשיית התכrichtין ע"י עכו"ם ואין עושן ע"י ישראל אלא דבר שאין אישורו אלא מדרובנן כגון הרחיצה והטלטל וההווא נוהגנים וכביכול נוהגן בזמנם בין נוהיגין לבין דברים של פרהסייא ודרינו כמו שבת דאי נוהגן בו אלא דברים שבצינוע ואעפ"כ עללה למנין שבעת ימי האכלות ואפילו י"ט שני של ר'ה נוהגן לומר שעולה וככסהם רעת הש"ע וכן פסק הרוב בעל גינה וודים חלק י"ד ודלא כחבר בט"ז סי' שצ"ט שמחליך בין נCKER ביום שני של ר'ה גופיה בין נCKER קודם דאי נוהגן לחלק בדבריו. נוהגנים כספרת הרשב"ץ זלה"ה ב"ט שני לצאת ולהכיא מורת הרחוק שנים או ג' ימים וכמו שפסק מrown הש"ע ודלא כהריב"ש ז"ל וכן היה מעשה בולאל"ר בגין מוח"א ועוד אמר מורי ז"ל דהה"ג אם מות במדינה שאין בה קברי ישראל שמורת

3) ר'ך החיים סי' תש"ז סי' צ"ה הביא כמה דעתות כזה.

ס פ ר Bornstein, Abraham
שאלות ותשובות

אבנלי בזר

או"ח חלק ב'

מאת כבוד קדושת אדוננו מורה ורבנו הרב הגאון
 הקדוש שר התורה ויראת ה' טהורה מאורן של ישראל
מן אברהם זוקלה"ה בעמה"ס אגלי טל

אשר שימש בכתר הרבנות בק"ק פארצאייז, קראשנעויז, נאשעלטק
 סאכטשאָב ואוד תורה זורה על כל כנפות הארץ. בן הרב הגאון
 הצדיק המפורט חסידא ופריisa מו"ה זאָב נחום זוקלה"ה
 אב"ק ביאלא בעמה"ס אגودת איזוב חתנו ותלמידו של הרב
 הגאון האלקי קדושים מלארה צבאות נורא מאד האדמו"ר
 הגדל מרן מנהם מענדל זוקלה"ה מקאץק

מהדרה שנייה

תל-אביב ת"ז

שנת תשכ"ד לפ"ק

בעזהי

תשובה

התעררות תשובה

על ארבעה חלקי שולחן ערוך

מאת מרן

הגאון האמתי שר התורה והיראה
מופת הדור, והדורו עטרת תפארת ישראל

רביינו שמעון סופר זצוק"ל

רב ואב"ד ערלווי יע"א

ערוך ומסודר במחודשת בתיקונים ומראי מקומות

על ידי

מכון להוצאת ספרים וחקיר כתבי-יד
על שם החותם סופר זיל
בעיה"ק ירושלים טובב"א

דש, טז
ב' ב'גינו^{אך}
ודש^{יזח'}
עלא^{צילו}
ב'כין^{רבך}
ב'לה^{זה}
ז'זון^{ז'זון}
ל'זון^{ל'זון}
ס'זון^{ס'זון}
וכן^{מי}
"ש"^{ט:}

צ'זה^א
לא^ב
גב^ל
לא^ה
בר^ר
dots^ר
רב^ר
זכ'^{ט:}
ים.^{ט:}
גד'ב^{ט:}
.פ'ט^{ט:}
למי^{ט:}
זילו^{ט:}
והר^{ט:}

ערכוך הלכות תשעה באב סימן תקנא התקבב השלוחן

קסז

ומנהגינו לבלי לברך שהחיניו מראש חדש אב ואילך ואפילו בשבתו^{ט"}, אבל מוקדם מברכין, ויש שגמ מראש חדש מברכין שהחיניו:^ל

لت עוד כתבו בסעיף י"ח, דעתיך ליזהר מהשבעה עשר בתומו עד תשעה באכינויו שלא לילך יהידי מאربع שעות עד השע שעות משות שביהם קרב מרيري שלט, ולא יכו התלמידים בימים ההם. עכ"ל, אפילו בראעה. ונראה דההפקדא הוא על הליכה בדרך ולא בעיר, וזהו במדרש שוחר טוב תהילים ^{ט"ט} על מזמור יושב בסתר עליון, על פסוק 'מדבר באופל יהלוך' וזה לשון המדרש: קרב מרيري עשוי כמו קליפין ושרין וכו' ושלט מאربع שעות עד תשע, ושלט מיז' בתומו עד תשעה באב וכו', רבי יותנן הוה מפקיד לספירה שלא להזכיר לטליה וכו'. עכ"ל ע"ש. ודע דרביכם נהגו על פי האריז'יל לומר תקון חוץ בין המצרים לאחר חוץ היום, לבך ערב שבת וערב ראש חדש וראש חדש וערב תשעה באב:

תקבב דיני ערב תשעה באב ובו י"ד סעיפים

ב' ומידינה נגמרה גם בשור ויין לא כולם אסורים, רק בשר שנשחט שני ימים מוקדם, אבל בשר מלוח והיינו שהוא يوم השלישי לשיחתו מותר, וכן אין מגינו והיינו תוך שלשה ימים לדրיכתו מותר, וכן כתוב הרמב"ם בפ"ה מתענית דין ז' ע"ש. והטעם, דכיוון שהזה לזכרון הקרבנות והנסכים, אין איסור רק באופן שהקרבנות נأكلו כן, והנה בקרבנות בשלמים הו הזמן יותר גדול לאכילתן והם שני ימים ולילה אחד כドתנן בפרק איזהו מקום ופסקה), ולפיכך כל שאינו נאכל בשלמים מותר. וגם אין לניטכים פסול כשלא עברו עלייו יותר משלשה ימים לדריכתו,

פסקי משנה ברורה

ושעה"ז (סaging) כחוב דין להחמיר בשבת, וראש חדש דין להה' בשבת. [ט"ז] בכיה"ל (ו'ז' נ'ז') ולפי מה שמכואר בפסחים, יוחר יש ליזהר מחד בתומו עד شبכש, ודורי שchiphi.

לו ולצורך מצווה מותיר רחיצה, וכך הנדה רוחצת וטבלת, ואפילו אם טבלת ליל שאחר ט' באב רשאה לרוחץ בערב ט' באב אם א"א לה לרוחץ במוציאי ט' באבוניין, וכן אשה הלובשת לבנים יכולה לרוחץ מעט כדרכה כלל השנה, הוואיל וצורך מצווה היא ואינה עושה זאת לתעונוג. וכל שכן מי שאינו נקי בגופו דמותר לו לרוחץ אפילו בחמשין כדי:
שיהיה נקי:

ט' לה וכתבו רבותינו בעלי השועע בסעיף י"ז, טוב ליזהר מלומד שהחיניו בין המצרים על פרי או על מלובש, אבל על פדיון הבן אומר ולא ייחמץ המצווה, וכן בפרי שלא ימצא אחר ט' באבוני מותר לברך ולאכול בין המצרים. עכ"ל. ובשבת יש אסורים ויש מתרים [מנג' פקמ"ג]. ואין הטעם משום אבלות דלא מצינו שישא אבל אסור לבך שהחיניו, אלא כיון זההמן הוא זמן פורעניות אין לבך שהחיניו והגיינו לזמן הזה [^{ט"ז} פקמ"ג].

א"ג א' שגינו במשנה דתעניתה [^{ט"ז}], ערב ט' באב לא יכול אדם שני חבשין ולא יכול בשור ולא ישתהין. ומרופש בגמרה [^{ט'ג}] דזהו רק בסעודה שמפסיק בה מלאכל עוד, וגם אחר החוץ היום אבל קורם החוץ אף שפסיק בה שלא יכול עוד, ולאחר החוץ ואין מפסיק בה והיינו שעוזר יכול סעודה המפסקת, יכול לאכול כל מה שירצה. והנה לעניין בשר ויין כבר נתבאר בסימן הקודם (פ"ג) שאין אנוائقין בשור ולא שותין אין מראש חדש, וכן אצלינו אין השינוי בסעודה המפסקת רק לעניין שני חבשין שיתaber מה מה:

ונס' בביר"ל (ו'ז' ט'): לרעת הש"ץ מעיקר הדין תורהן בערב ת"ב, אפילו אפשר לה לרוחץ בלילה. [^{ט'ג}] במשנ'ב (ס"ט ק'): ומיררי שלא יכול לשומר הפרי עד شبכת, דאייה יקחמו בחול וישמорт עד شبכת. [^{ט'ג} במשנ'ב (פקל"ט)]

ספר

חִיִּם שָׁאֵל

חֲלֵק א'

זהו מחברת קצר תשובה אחד לדין ואחד לדבר הלכה מריב לשונות הנני דמיכסין. פעמיים בא בארכוה פעמיים בא בקצרה לפי העת והמקום כי ילדי הזמן עלו חומה בכצורות דמיין. ואני בעוני קטן שאין בו דעת להשאלה קטנה אני כדי לעמוד במקומות בעלי תשור'בה ב'ין דמוריין. זאת הייתה לי לעומת מחברתי ראו קראתי בשם חיים שאל קרי בחיל כי אני שואל לא משיב והיו הדברים עומדים צפופים עד יערה רוח המור'ה לצדקה דבריים על בוריין.

אני המדבר חרפת אדם להבל ידענא בנפשאי
חיים יוסף דוד בכםה"ר יצחק אוזלאי ולה"ה

נדפס פְּלִיוֹוֹרְגַּנוּ יְעֵיא

כָּאֵת חִיִּם שָׁאֵל מִמְּךָ נִתְּנָה (שְׂנִיר) לְפָנֶיךָ

כָּאֵת כָּאֵת כָּאֵת סְחַק כָּאֵת אַלְיעֹזֶר סְעֻדָּן מִזְ

שאל

(18)

כתב בסימן תח"ס דיאם לשון זה על רבוותא קמא. רבינו האר"י זצ"ל שלא ה"ה ל"ז שחל להיות בשראיichi שהסכמים הרוב מרافقו בז"ע שחל להיות אפלו בז"ע שחל להיות אברהם עד כאן כתבתי בו תמייתך ופלטי

ואשיב"ר על קני'ך על שהחינו לי'
בספר חדש דורי שמענו שבORTHOTUL על דבריו אכע עמדיו ולא אדריך מה שי לענין דין שכחბ דלא דשהbia מהר"י אלפאנדרי י"ח דהכא הטעם דברי' דפורהונותא ואיזו לר בו המורות דוקא דבריהם י"ז המלכים לушות מלחמה באני בענין אומר דאף אני כתוב הרמב"ן בספר תורה אבולה ישנה זיל ומסתוב תענית צבור הה ונביבאים צ הענית עליהן מפסקין בה ברוחיצה וכט"ב וקרוא האידנא כיון דברון דליך להטענות בהן ולא רצוי הללו אבל מעיקר התקנה

בדין ש"ץ שט

שאלה הרב בית דוד "א" וקרא בחוח"מ שי אחר לו לא קרא והקרכבתם דז' בספר אגורה באガלך דאיין דוד דاشתמייתיה תשונן ממן בכ"י סימן רפ"ב ומ" שם דאף דהוי תקנת הגז

קצתם אין העולם הושווין כלל. ועל כן נראה לדודו הראה דמלטה יוקץ אותו על ידי גוי וכי' בendumgo הרוב שאלת יוב"ז. וכתוב שם דאם כשעורךין הגפן היא חייה ונטעי לה במקום אחר אין כאן בית מיהוש וכו' בפשיות הרוב שבוט ע יעקב ח"א סי' קג"ט ע"ש.

כללו העולה דיכול ראוון לעקוור האילן מקומו ולונטו במוקם אחר ויזהר להבאת גוים אומנים ויחפר"ו את הארץ הטוב כל הנזכר להוציא שרשו בשלימות ותוכף לנطעה במקום אחר וילעבידליה כי היכי דנחה. והגולע"ז כתבתי. הצעיר ח"א ס"ט.

aicca סכנה כי איכא איסורה וכשמורט מן הדין ליכא סכנה ובמאי דמוכח מהט"ז עצמו שעשה מעשה והורה להתייר והרבה היה לי לדקדק על דברי הרוב הנז' אלא שאין הפנאי מסכימים. גם דברי הרוב ט"ז נראין הדברים כמש"ל דהא אסוגי דהחובל ודבריו בשם"ג קאי אלא דנקט סכנה דבאה עסיק והרב פר"ח נקט תרוייה ולא עלה על לב להשיג על הט"ז.

יברא דראיתי במצוות רבינו יהודה חסיד זצ"ל שכחוב שם אותן נ"ג אילן העשו פירות אין לקצוץ אותו ויש לצד זה דוכנותו דגם דמותר מן הדין לא יוקץ כמו שרוב הצואות הם דברים המותרים לפום דין וועל

סימן כד

משיב אמרים בדין שהחינו בין המצרים

צ"ל וודעת הקצהה כמוותו צ"ל ור"ל כמ"ש הרוב נהג בתשובה דאסטר דעליה קאמינה ועתה → אפרש שיחתי דעתו ונימוקו עמו ואין ראה מט"ב שחבל בשבת שמעלה על שלוחנו וכוכ' דהכא הטעם שלא לומר בזמנן פורענות שהחינו והגינו לומן זהה כיון והוא זמן מר. ואפלו בשבת און לומר כן כאשר הדבר יצא מפי המלך רבינו האר"י זצ"ל דבשבת בין המצרים אין לומר שהחינו זיל דAMILתא דתלייה באובילות אין אובילות בשבת אבל דבר התלוי מצד עצם הזמן גם שבת זמנה הוא ובכל לימי הרעה הוא והגט דבריאת הרוב הכהנה י"ג יש לדחוות כאשר המיעין יראה. מ"מ הסברא תכריע לפי טעמו של דבר דה'יה בז' שחבל בשבת דהמן רע ומר. וכן ראיichi שכחוב הרוב המקובל עיר וקידיש מהר"ה הכהן זיל בספרוב הבהיר טור ברकת בשבת ור"ה לא יצאו מכלל בין המצרים שהן ימי הרעה הן אמרת כי ט'ב שחבל להיות בשבת נדחה הינו מפני התענית אבל הזמן רע ומר אלא שאין מתענית בשבת עכ"ד ומשמע לפי דבריו שה'ה י"ז בתמונה שהחינו בז' שחבל להיות בשבת. אבל מ"ש שם הרוב טור ברקמת דהמברך שהחינו בשבת בין המצרים טועה מזרק השכל לישרי'ין לנו מר דספר חז"דים

76

שאלה ana נפשאי שמעה אונז מפומיה דמר דיים י"ז בתומו שחבל בשבת אין לברך שהחינו והן עתה שבא לידיו ספרו ברכי יוסף ראיichi בסימן תקן"א דמייתני דהרב מהר"ם זכות זיל שרי לברך והרב נהג בתשובה אוסר וסיטם וודעת הקצהה כתמיירין ולא ידענא מה אידיון בה דתורה שבע"פ אינה תמורה שבכabbah. גם יודענני דעתו אם יש לברך ביום י"ז בתומו שהחינו שריאיתי בספר חדש ממש מטה אפרים בסופו דהתיר וכמודמי שהמנגה בהפק ושכמ"ה.

תשובה חיבת יתרה נודעת. חכם ומבחן ויתרונו דעת. דקבייע ליה דכotta בחזרות אלהינו חצץ קובעת. חזוז הוית הני בי תרי שאו"ל ח'יה"ם זאת אשיב אל לב"ע לטעת. זה יצא ראשונה שמייע ליה למר כי פי המזובר שאין לברך דנא עינו ראה על הברכים שכחוב להפק. קבל דנא עינו ראה על הברכים שכחוב להפק. האח האת ראתה עינינו ואת פניהם הני ברכי דשלהי דט'ס נפל ויהי מאו כתบทי בגילון ונשפט מספר מהכ"ר אגב הרהט וטרדי. איכו השתא יצא עת'ק אשר כתבתי בגילון זיל ט'ס יש כאן ובמקומות הכתוב וודעת הקצהה כתמיירין

Benjamin Ze'ev ben Mattathias, of Arta

בעזה י"ת

ס פ ר

שאלות ותשובות

בָּנֵי מִין זָאַב

(זה נסח ושעד מהדורסתה הראשונה)

זה הספר נקרא שמו בישראל

בנימין זאב חברו האלוף המכובד מהר"ד בנימין
בכה"ד מותתיה ז"ל ונדפס פה ונזיהה רבת
בבית הספר דנייאל בומבו"רני מאנו"רisha
והיה התחלתנו يوم ה' י"א תשרי
שנת רצ"ט לפ"ק עם
רב העיון:

וכעת יוצא לאור במחודשת מהדורות ובהגהה מדוייקת
ומפניה גדרו של הספר החשוב תלכנו אותו לשני כרכים

ברך א' מסימנו א' עד סימנו ר'

ברך ב' מסימנו ר'יא עד סימנו ת"ג

עה"ק ירושלים תובב"א

ת ש י " ט

לא

בנוי

דם

נאן

זרע

ית

דיס

פוּל

זָם

ליַם

זָנוֹן

לְמִסְמֵר

ערץ

איך

זָדָד

ראאה

כמו

טוֹנוּ

רָקִת

איך

шиб

היה

צַפְטָם

זְוֹרָם

יכנוכ

פְּתַחְיוֹ:

אֶמֶּרֶת:

לְבוֹן

תִּבְשִׁין

תרגום

הוּכוּרִין אַתָּהוּ אִמְרוֹן
לִנְפָשֵׁי אֲפֻלְּטָלִי לְטָאוֹרָא
הַךְ צִפְרָא: בַּאֲרוֹם הַאָ
רְשִׁיעֵי נָגְרָין קָשְׁפָא
מָתְקוּגְן גָּגְרָהּן עַל גְּנָמָא
לִמְרֵמִי בְּקְבָּלָא עַלְוִי תְּקִינַי לִבָּא: גַּמְטוֹלֵה אֲשִׁירָה וַתְּרִעְוֹן וְכָאָה מַטוֹּלָא עַבְדַּת טְוָכָּא:

ריש"

(ב) כי הנה הרשעים. דוג'ו וטלוי כהו כוננו חצט על יתר. סקפת. קולד"ה דילך"ק המעניין חיכת ציילו ונין טולו יידרכון. פון דריכה נעל"ז: לירות. הצעיגט"ר נעל"ז: במו אפל. נעל נקחת, סכסואה חוק זיין ליטן מגלו עלי נטה ליטן קומס צקי:

מצודת ציון

ב) יותר. חבל הקשת. כמו שכעה שירם (טפחים ט"ו ח): לירות. להשליך. כמו יירה בים (טמ"ט ט"ו ד): במו. כמו בחון: אופל. חזן: ג) הדשות. היסודות. כמו והוא:

השנות ידרנסן. דוד וקסני נוּבָּה צ' כי הלה הנה הרשעים דרכו קשת וכו, והוא משל על הלשון הרע שאמר דוד לשאול בדורות. את החצים: במו אופל. רוץעה לומר בהסתור: לישרי ל'ב. על כהני נוּבָּה: (ג) כי השנות. הרשעים הללו הרסו יסוד העולם,

אבן עוזרא

עצמן אל הור שלנו, כי את בצדוך והנה הקשת דרכו במו אפל: (ג) כי השנות. מצודות, כמו והו שזובני ה' בעבור עון הריגת כהני נוּבָּה, כי הלה הנה הרשעים דרכו קשת וכו, והוא משל על הלשון הרע שאמר דוד לשאול בדורות. את החצים: במו אופל. רוץעה לומר בהסתור: לישרי ל'ב. על כהני נוּבָּה: (ג) כי השנות. הרשעים הללו הרסו יסוד העולם,

רד"ק

(א) גוז'. נודה כתיב ונודי קרי. הכתיב נגד הגוץ ודונפוש, ככלומר כי אמרו שנונו עליו כי גופו ימית אותו שאל, ונפשו גם כן שנינו אמרים עליו שהוא רשאי תנוד על דרך קילענה בתוך קר הקלע. והקרוי הוא על נפשו כי היא המנהגת הגוף: הרבה צפירות. אין האמור לה שתනוד מהר שלכם שבאה להמלט שם. והרכם כמו מהרכם, ואמר זה נגד המגידים לשאל מכךモ שהוא הוושב להמלט באותו מקום. ופירוש צפפור הצפורה הנודד מקן ומחר להר. וחרר כ"נ

מדרש חי"ז

וחזקה הוּ דריש בחדר סר רבוּתא, כי אתה סנהרכיב וצר עלה דירושלים כתוב שבנה פרקה ושרה בנוֹרָה. שבנא וסיעתו השלימו חזקה וסעתו לא השילמו. שנאמר: כי הנה הרשעים ידרקון קשת כוננו חיצם על יתר. הוּ קא מסחפי חזקה אמר דילמא טש ושלום נתיה דתניהDKודשא בריך הוּ בא בתר רוכב, וכינון דרוכב מייסורי איננו נמי מסורי, בא נביא ואמר לו לא תאמרון קשו לכל אשר יאמר העם הזאת קשור, (כלומר קשור של רשיים הוא וקשר של רשיים שאין מון המניין). (סנהדרין כו).

(ג) כי השנות ידרנסן וג'ו. רב יהודה ורב עינא, חד אמר אילו חזקה וסייעו נהרותים צדייק מה פועל, וחד אמר

א) נודי הרבס צפוד. דרש רבא, מי דכתיב למנצח לדוד כה' חזיתך איך אמרו לנפשי נודי הרבס צפוד, אמר דוד לפניו הקב'יה רבוּנו של עולם מחול לי על אותו ען, שלא יאמרו הר שכם צפוד נדרהו. (סנהדרין קו). דבר אחר: מהו הרבס צפוד, אמר ר' חמא: כשהגנו ישראל הוי עובדיليلם שמחים לעלייהם להגלוותם מקומם, נודי אין כתיב כאן אלא נודו, כלפי מעלה וככלפי מטען אמרו כן. כלפי מעלה אמרו צפפור נדרת מקנה בן איש נדר מקומו, ואין איש אלא הבק"ה שנאמר: ה' איש מלחה, ואין מקומו אלא בית המקדש שנאמר: זאת מנחתاي עורי עה. (ילק"ש).

(ב) כי הנה הרשעים וג'ו. שבנא הוּ דריש בתלייסר ובבוּתא

נְהָרָה אֶתְכָּרָה

לְמִזְבֵּחַ נְאָגָרָה

תְּמִזְבֵּחַ נְאָגָרָה אֶתְכָּרָה

תהלים יא

**צְדָקַה מֵהָפְعָלָךְ דִּיְהֹהָה | בְּהִיכָּל קָרְדְּשָׁה
יְהֹהָה בְּשִׁמְּךְ פֵּסָאוּ עַינְיוּ יִיחֹוּ עַפְעָפָיו כּוּרְסֵיהֶה עִינְיוּ חֶמְמָן
יַבְחֹנוּ בָנִי אֲדָם: הַיְהֹה צְדָקָה יְבָחֵן זֶרֶשׂ אֵלָהָה צְדִיקְיָה בָּחֵן:**

רש"

כלديקים, טעם סמות של עולם: צדיק מה פעל. טמי לoka ולדרג על ידיכם למזהלים למלוד. דויד עכל פועל מה בכל ולט, חמס מצלמו ענן על כל קדשו כל פCKER"ב ולו מי: (ד) ה' בהיכל קדשו. סרוול וטמן לעיקר ולוקומ כתליקים ולל לסת הכריעים, ספסמי מעסיקם, ולו על פי טנטמים נמלו, גטו עליינו יטו למৎס נמלן: (ס) ה' צדיק יבחן. והס מפי

מצודות דוד

מִצּוֹדַת צְיוּן
שתחיה מדכאים (*צ"ע י': ד'*) עפעריו. כן יקרה אישון העין:

magbia לשכת בהיכל קדשו אשר בשימים, עם כל זה משפיר עינוי לראות בארץ לבחון מעשה בני אדם, וידעה הוא בשלמי הרעה: (ה) צדיק יבחן. מה שני נרדף משאל לא הוא בעבר העון, רק כן דרך ה' לבחון את הצדיק ביסורים אם יעמוד בזדיקתו להטיב אחריתו, ולא משנאתו אותו מיסרו: ורשות. אבל את הרשות ישנה עם כי חדל הוא מן היסורים:

אבן עורא

לעוזות שהם כמו יסודות. וטעם צדיק מה פעל כי כנד לירות במו אפל: (ה) ה'. טעם יבחן, אם כן רעד על הצדייק, לענותו הוא ולנסותו ולהוכחו, כדרך כי את אשר יאהב ה' יוכיח (משל ג' יב), רק הרשות אחריו ה' בהיכל קדשו הוא השמיים: עינוי יהוז.

רד"ק

הרשאות ומצודות, והוא משל על המחשבות והעצות: השמים: (ה) בשימים כסאו. הוא כפל דבר, ככלומר אף על פי שבשים כסאו עינוי יהוז, עפעריו יבחן בני אדם, על דרך משל, ווגמול לכל אחד ואחד כפי מעשייו: (ה) צדיק יבחן. יבא עלייו צורות ויבחנו שפעל ככלומר גימלהו ה' בצדקו: (ד) בהיכל קדשו. הם

מדרש חז"ק

כשנכנס בטוקlein אינו יודע מה בקיטון, אבל הקב"ה אינו כנ ה' בהיכל קדשו ה' בשימים כסאו, צופה ומביט לכל באין מהשבותיו של איזו רשות (שבנייה) אין נהרות צדיק מה פעל. בשלמא למאן דאמר מהשבותיו של איזו רשות ה' היינו דוחייב כי החשות ידרוטן, ולמאן דאמר בית המקדש נמי, דתנן אכן היה שם מימות נביים הראשוניים ושתה היה נקראת. אלא למאן דאמר חזקה וסיעתו היכא אשכחן צדיקים דאייקרי שתות, דכתיב: כי לה' מצוקין ארץ ושית עליהם תבל. ואיבעית אםא מהכא: הפליא עצה הגדל תורה. א"ר תנן, כמה נקראת (התורה) שם תורה, מפני שהוא מהשנה הרבה של אדם. דבר אחר, תורה שניתנה בהשאי מפני השטן. דבר אחר, תורה דבריהם של תורה שהעולם מושחת עלייהם. (סנהדרין יו:). דבר אחר, אמר דוד לפני הקב"ה אם נתשת ועוצבת את עזק השוא שתהי עולם שנאמר: וצדיק ימוד גולם, צדיק מה פעל מה פעולות فعلם לפועל מוצאות. (ילקוש').

(ד) ה' בהיכל קדשו וגנו. אמר ר' ינא: מלךبشر ודם

וירושעיא ורוחמי חטופין
סנאות נפשיה: ויתת
מטרין דפוגענו על
ראשינו מפחדן דאשtheta
ונכrichtא וועפה על עלוולא
ויבת פולד הוון:

שנאה נפשו. ומגיעט לו חי
מלון, ולו ימעור תליכס נגיה
פומיס: זלעפות. נפון טליין
לפון טער קעט (טסיה עם)
לען (עליכ ס' י'), זלעפה מה
כלומי שטער טער (פ' ט' לח' מה)
צדקות אהב. וירס על

מצודת צ

ו) פחים. רשותו, כמו מפה יקי
רעדה. כמו זלעפה אחותני (לפי)
ומתנה. כמו והיה לך לם.

צדקות יאהב, ולא יעכו ביד?

לעולם ישנאנו: (ו) יטarr. די
הושעים פתחום, כמו הפחים
(במדבר י"ג) וזה כدمات
יורדים עם המטר: זלעפות.

לייני העולם, להראות צדקו ג
וינקחו מפשיעו. אבל הרשות א
מלוחכו, כי לא יוכל תוכחו
מן העולם: זהה שאמר (ו) יטarr
פח יקש. ואמר יטarr לפי
השםים. ויש מפרשימים החיים כ

(ו) יטarr על רשעים פחים וגוי
רע יורד מלמעלה, אלא הור
התיכון והכך אש ובדור שלג
סערה עשויה דרכו. והיא מילתה
רשב"ל, יפחח ה' לך את אוצרו ה'י
אחרים. אש וגפרית, אמר רבי יי
גפרית נפשו קעה, מה שיודע
שנאמר: ברוח קדים אפי
יטarr על רשעים וגוי. וכחיב ז
השםים, אמר רב בריכה: משל

